

עד ראובני

ראשון עדים אלה היה אלי פרנקו, חבלן צבאי שהיה למעשה האחראי למוקשים שנמצאו במקום האסון. **חריש:** "האם בדקתם את המוקשים לפני ההתפוצצות?" **פרנקו:** "במקום ההוא לא." **חריש:** "לא ידעת על קיומו של הבונקר ההוא?" **פרנקו:** "בזמן שהגעתי לאילת אף אחד לא גילה לי את מקום הבונקרים. גיליתי אותם לאט לאט." **חריש:** "אני מבין שאת הבונקר הזה לא בדקת לפני האסון בכלל?" **פרנקו:** "לא." **חריש:** "האם ביום האסון ראית שלטי אזהרה במקום?" **פרנקו:** "כן, היו. שלט אחד למטה." **חריש:** "את השלטים הסרתם?" **פרנקו:** "אף אחד. רק הרביטרן מצא ותלה שלט גדול." **חריש:** "לא התפלת שהוא מוצא פנאי לטפל בשלט כאשר הגויות עוד היו שם? הוא נתן לך פקודה להכנס והוא התעסק בשלט?" **פרנקו:** "כן." **חריש:** "חוקי המשלט הזה שהרביטרן התעסק בו ראית עוד שלטים נפולים?" **פרנקו:** "לא." **אבירם:** "האם לא שמעת שהתקינו שלטים במקום לאחר המקרה?"

פרנקו: "בזמן שקרה האסון היו שלטים. לפני כמה ימים עברנו שם, הוצאנו שלטים ושמונו אחרים." **אבירם:** "לאחר האסון הוצאתם שלטים ישנים ושמתם רבים חדשים?" **פרנקו:** "כן." **חריש:** "לפני פרנקו היה החבלן הצבאי באילת ישראל אפלבלט. גילה אפלבלט בעדותו: "קיבלתי הוראה לשכוח מהבונקר בו הונחו המוקשים ולמשוך ידי ממנו. לא הראיתי לפרנקו שבא במקומי את המקום מפני שכנראה גם הוא לא היה צריך לדעת עליו ואנו לא היינו צריכים להזכר בו."

חריש: "בדקתי את המקום בתקופת שרותי כמה פעמים ולפעמים מצאתי שהשילוט הוא פגום. יתכן שמאו הפסקתי לבדוק את המקום נפלו השלטים בגלל הרוחות." **חריש:** "על צד זה של הפרשה היעד גם מפקד משטרת אילת, יצחק שקל, שהשמיע את הטענה: "מעולם לא זוהירו את המטיילים בסביבה כי השטח הוא ממוקש. עברתי בסביבת המקום הממוקש שלוש פעמים ולא ידעתי כי הוא ממוקש. אינני יודע בדיוק היכן המקומות הממוקשים בסביבה."

★ ★ ★ רודפים אחרי שלט

ועדת החקירה התקרבה לסיום חקירת העדים. מדי פעם פרצו התנגשויות בין חברי הוועדה לבין העדים. החריפה שבהם היתה ההתנגשות בין השופט חריש לבין מנהל בית-הספר זאב טישלר, שהצהיר: "אנחנו לא מוכנים לצורה כזאת של חקירה בבית-המשפט." אולם העד המזוהר ביותר שהופיע בפני הוועדה היה העד האחרון שהופיע עד כה. היה זה אלכסנדר בן-דודי, שהתנדב להעיד מרצונו, בתור קצין לשעבר ומדריך טיולים באילת. בתור עד מומחה בכיול ואוביקטיבי, העיד אלכסנדר כי השתתף בהרכב טיולים בסביבה. מתוך דבריו של בן-דודי השתמע כאילו עיקר האחריות בטיוולים באזור זה מוטלת על המדריכים, ההנהלה ועל ההורים המלווים. בהמשך דבריו ציין בן-דודי כי חודש לפני האסון ביקר במקום וראה שלט מתאים. הוא גם טרח להסביר כיצד יתכן וישלוט כזה נעלם.

בן-דודי: "הייתי באותו אזור לפני חודש. ראיתי בחורים רודפים אחרי בחורה, שמאחוריה תלוי השלט, זהו רות מוקשים, שהורד מגדר של איהו שהוא שדה מוקשים."

חריש: "מה אתה יודע על השלטים?" **בן-דודי:** "חודש לפני האסון ראיתי שם ארבעה שלטים. שני משולשים אדומים קטנים ושני שלטים גדולים."

סמואל: "לא הבונקר עצמו היה שלט?" **בן-דודי:** "לא, אבל אזלי הוא לא היה בגלל מקרה, כמו שסיפתי על הילדה שרצה עם השלט על גבה."

גם בהמשך עדותו התברר שעיקר האנדרלמוסיה בטיוולים נובעת מתוך המנועות של הגופים המטיילים לתאם את הטיולים עם מוסדות הצבא. היה ברור מתוך דבריו שאילו היו הטיולים בפקודת אנשי הצבא היו נמנעות תקלות. עדותו של בן-דודי, שהתנדב מרצונו להעיד עדות שהיתה לטובת גורמים מסוימים, נראתה מוזרה עוד יותר לאור העובדה שבתחילת עדותו סיפר בן-דודי שאינו מכיר כלל את המפקדים הצבאיים של אזור אילת כיום.

אולם כמה דקות אחר שסיים את עדותו, פגש בן-דודי במסדרון בית-המשפט בלבביות מרובה קצין ממרחב אילת, שקודם לכן נשבע שאינו מכירו. באותו רגע יצא השופט חריש מחדרו, ראה את השניים משוחחים בידידות, פנה אל בן-דודי: "הרי העדת שאינך מכיר אותי?" השניים השתתקו. מה שהוועדה לא שמעה אודות אלכסנדר בן-דודי, היתה העובדה שהוא עבריון מועד, שנשפט על ביצוע כמה עבירות פליליות.

אולם גם מבלי לדעת עובדה זו, ציין השופט חריש בפני כתב העולם הזה: "מאד מוזרה היא הפגישה הלכבית בין השניים. כל הופעתו של אלכסנדר בן-דודי נראית לי חשודה." הדרמה הבלשית הגיעה לשיאה. התאונה שנגרמה, כביכול, בגלל חוסר-זהירות-ילדותי, התגלתה כתוצאה ברורה של רשלנות והזנחה פושעת מצד כמה גורמים. בידי היועדה היו עתה החושים שהובילו אל האשמים, למרות פעולות הטשטוש מצד עדים מסוימים. קבע יושב-ראש הוועדה בפני כתב העולם הזה: "למרות כל הנסיונות להעלים חלקים מן האמת, אני חושב שבסך-הכל לא נפגעו העדויות. בקשר לילדים, גם אם שיקרו, אינני חושב שיש צורך להעמידם לדין, כי קישרם לבית-הספר הוא כמו קשר של בן להוריו. בקשר למבוגרים, שיתכן ולא אמרו את כל האמת — במי דה ונגלה זאת, נוכל להמליץ להעמיד אותם לדין. ברור שאין להמשיך ולהארגן כך טיולים. יש לשמור על החיים."

גבירה: "לא שמעתי." **חריש:** "את חושבת שכן זה היה?" **גבירה:** "אין לי דעה." **חריש:** "את רוצה לצאת בציון של חסרת דעה?" **גבירה:** "אם אתה חושב שכן יהיה." **חריש:** "ויבלבד שלא תביעי דעה?" **גבירה:** "אין לי דעה ואני אינני מבינה את דעתך." **חריש:** "כך קבעו בבית-הספר, שלא תהיה דעה?" **גבירה:** "לא קבעו, אבל אין לי דעה." **חריש:** "לא במקרה שאין לך דעה, זה לא מקרה!"

★ ★ ★ הוראה לשכוח

חד התלמידים שהוזמן על-ידי הוועדה לבוא ולהעיד לא הופיע: יצחק ראובני, שברח יום אחרי שהוקמה הוועדה, טען לאחרי-מכן כי פחד להעיד. רק כשהגיע קצין

תנוחה לבית-חולים במהירות אפשרית. על-ידי ישיבה גברת טישלר, שהביאה שמיכה ומים." **חריש:** "לא היה בית-חולים?" **איידרלין:** "לא היה." **חריש:** "אתה כיוונת לשם?" **איידרלין:** "אמרתי להעביר אותה לבית-חולים מהר." **חריש:** "לא חשבת שיש מקום יותר קרוב לעזרה?" **איידרלין:** "באותו רגע לא חשבת." **חריש:** "מפקד המקום (שהגיע חצי שעה אחרי האסון) אמר לך לעזוב את המקום?" **איידרלין:** "הוא אמר: תוריד את הילדים למטה. חשבתי אם היו שלטים (אזהרה) או לא. לא ראיתי את השלט ליד הפתח, וראיתי שבסבוב החקירה. הוא לא היה שם." **חריש:** "אתה בטוח שלא היה?" **איידרלין:** "אני בטוח שלא היה." **חריש:** "האם עלה על דעתך שמפקד המקום מרחיק אותך ממנו במתכוון?" **איידרלין:** "לא." **סמואל:** "בביקורנו ביום ששי ראית שלט שלטים אדום מים וצהובים. אז לא ראית אותם?" **איידרלין:** "לא ראיתי."

העדה הבאה היתה דינה טישלר, שהצטרפה לטיול כחובשת. **חריש:** "מה הכשרתך בעזרה ראשונה?"

דינה טישלר: "עברתי קורס בזמן ההגנה. הסמכה לא קיבלתי. עברתי פעמיים. בפעם הראשונה שבועיים או משהו כזה, בפעם השניה שלושה שבועות."

חריש: "התעסקויותך בחובשות, אם אפשר לקרוא לזה כך, התבטאו בחבישת פצועים של ילדים בבית-הספר?"

טיישלר: "בדרך כלל כן." **חריש:** "את יודעת שבטיול צפויים פורענויות גדולות?" **טיישלר:** "עכשיו אני יודעת שהרבה." **חריש:** "...ראית (בעמדה) שלטים?" **טיישלר:** "אני לא ראיתי."

היה זה סיום העדויות של המבוגרים, כולם קשורים איכשהו לצוות האחראים על ארגון הטיול. מי שנזכר בישיבות הוועדה, כולל חבריה, חיכה בצפייה לעדויות הילדים.

מי אנחנו?

האם יוסיפו פרטים נעלמים? האם יסתרו את מה שנאמר? **★ ★ ★ "למה את פוחדת?"**

עדות התלמידים איכזבו במידה מדהימה. הם כמעט ולא הוסיפו פרטים על מה שהיה ידוע לוועדה. להיפך, עדויותיהם היו מבלבלות. לאט לאט החל החשד מתגנב אל חברי הוועדה כי הילדים מנסים להעלים מהם פרטים מסוימים. כשחזר רושם זה ונשנה, התעורר חשד כי הילדים עושים זאת לפי הדרכה מגבוה. כשעלתה העדה גבירה בצל אל, בת כיתתן של הנערות שנתרגו, על זוכן העדים, החלה החקירה ללבוש צורה שונה.

חריש: "את באת בנכונות לומר את האמת?" **גבירה:** "כן." **חריש:** "על נכונות זאת דיברת עם מישהו בבית-הספר?"

גבירה: "לא." **חריש:** "את יודעת שיש אנשים שיש להם ענין לצאת בסדר מן הענין? את מוכנה לעזור להם בהז?"

גבירה: "לא." **חריש:** "את יודעת משהו שיכול לעזור למישהו לצאת מן הענין בלי הערה, בלי נזיפה? מישהו נושא באחריות לאסון זה. לדעתך זה התלמידים?"

גבירה: "אני לא יודעת מי אשם." **חריש:** "למה את פוחדת?" **גבירה:** "אני לא פוחדת."

חריש: "היית כאן היום לפני הצהריים?" **גבירה:** "כן."

חריש: "כשעמדת להכנס, דיברה אתך גברת בחוק?" **גבירה:** "לא, לא דיברה אתי אף אחת."

חריש: "תזכרי היסב, כי אני יודע שהגברת כן דיברה." **גבירה:** "אני לא זוכרת בכל אופן."

חריש: "למה ההתאפקות שלך שכולם מרגישים בה שאת כאילו אנוסה שלא לדבר, שלא לתאר מה עשו מדרך זה או אחר?"

גבירה: "מה שאני לא יודעת אני לא מספרת. אני לא אספר לך שקרים."

חריש: "את מתארת לעצמך שבית המשפט יושב כדי לשמוע שקרים?" **גבירה:** "אתה חוזר על כל שאלה."

חריש: "את זה תניחי לי. אתם מקבלים חינוך בבית-הספר?"

גבירה: "בטח." **חריש:** "אז תקבלי ממני הערת חינוך. זה לא זיקך לך. לא יאה לדבר טעם לאדם כמו שאת מדבר אלי. אילו ישבת רק את וחמשת חברי הוועדה, זה היה מקל עליך לדבר?"

גבירה: "לא." **חריש:** "שמעת בבית-הספר שטוענים כי המנוחות לא הקשיבו לאזהרות המדריך?"

עד בן-דודי